

BARNFETMA

mar på idrott och rörelse.

Maria Larsson:
– Skolorna kan förlägga sin timplan på vilket sätt de vill och många skolor gör ju det här. Det är väldigt positivt och jag vill gärna uppmana fler skolor att göra det och det har vi uttryckt också gemensamt från alliansen. Men det är möjligt redan idag och det handlar om att skolorna gör det.

Men är du beredd att agera?

– Ja, jag säger att det är viktigt att agera för att fler faktiskt gör det.

»Reglera marknadsföringen.«

70 procent av föräldrarna vill ha ökad reglering av reklam för onyttig mat riktad till barn. De vill också de tre förbunden.

– Vi tycker att regeringen borde se över marknadsföringen av onyttig mat och vi tycker definitivt att regeringen skulle kunna reglera den marknadsföringen, säger Eva Nilsson Bågenholm.

Den nya regeringen har ännu inte tagit ställning till om Sverige på nationell nivå ska införa en begränsning av all marknadsföring av onyttig kost till barn.

Idag är all reklam riktad till barn under 12 år förbjuden i svensk TV. Dessutom får direktreklam inte riktas till barn under 16 år.

Enligt en nordisk handlingsplan² som Sverige skrev under i somras bör marknadsföring till barn av onyttig mat begränsas. Om inte EU lyckas driva fram självreglering hos företagen finns planer på lagreglering på EU-nivå. De nordiska länderna säger i sin handlingsplan att de ska driva på i den frågan om branschen inte självregleras.

Särskild skatt på godis och läsk. Danmark, Norge, Island och Finland har en särskild skatt på bland annat godis, choklad och läsk. Enligt den nordiska handlingsplanen, se även tabell är det välkänt att

54 procent av föräldrarna vill inte ha försäljning av läsk och godis i kassalinjen i matvarubutiken. Maria Larsson hoppas att konsumenter, föräldrar och andra, för fram sådana synpunkter i sin affär när de handlar.

Foto: Pressens Bild

höga priser sänker konsumtionen. Priserna på läsk är dock fortfarande inte tillräckligt höga jämfört med priserna på juice, enligt handlingsplanen.

Hälften av föräldrarna vill inte ha en sådan skatt. Det är heller inget som de tre förbunden kräver.

Men Eva Nilsson Bågenholm tycker att regeringen borde införa en sådan skatt om det har visat sig ha effekt i de andra länderna.

Maria Larsson tror inte på en sådan skatt:

– Det är fortfarande så att

äpplen är billigare än chips men ändå köper folk chips. Du får ha otroligt stora skatteförändringar för att få genomslag i det, så jag tror att det har en ganska begränsad räckvidd. Så det är ingenting som jag funderar över som ett bra verktygsmedel för att ändra folks vanor. Det är andra verktyg som vi ska ta till.

Läsk och godis i matvarubutiken.

54 procent av föräldrarna vill inte ha försäljning av läsk och godis i kassalinjen i matvarubutiken.

– Jag hoppas de säger det i affären, kommenterar Maria Larsson.

Hon skulle gärna se att konsumenter, föräldrar och andra, för fram sådana synpunkter i sin affär när de handlar.

Så det är konsumenterna som ska agera?

– Konsumentmakten är stor och jag kommer att föra samtal med livsmedelsnäringsen om det här när jag träffar dem på en gemensam hearing. ■

TABELL I. Intag av fett, socker, frukt och grönsaker bland barn.

	Mättat fett i procent av dagligt intag	Tillsatt socker – procent av totalt energiintag	Frukt och grönsaker g/dag
Rekommenderat	Max 10	Max 10	Min 400
Danmark	15	13	339
Sverige	14	13	239
Norge	14	17	243
Finland	i.u.	i.u.	i.u.
Island	15	13	139

Källa: Nordic Plan of Action on better health and quality of life through diet and physical activity. Nordiska ministerrådet; 2006.

Fetmaepidemin oroar både föräldrar och

Föräldrar är oroade över att barnen äter allt mer läsk, godis och sötsaker.

Och de tycker inte att de kan påverka detta i tillräcklig utsträckning.

Det visar en intervjuundersökning av föräldrars attityder till barns kost och hälsa som gjordes i november 2006. Bakom undersökningen står Tandläkarförbundet, som utformat enkäten, samt Läkarförbundet och Vårdförbundet.

1 000 föräldrar i åldern 18–55 år med hemmavarande barn i åldern 4–15 år intervjuades.

Här är några av resultaten:

- 85 procent av föräldrarna anser att kosten har stor eller mycket stor betydelse för barnens hälsa. De flesta föräldrar tror att fel kost kan leda till övervikt och diabetes. Lågutbildade och lågavlönade föräldrar är dock inte lika oroade.
- Information från Socialstyrelsen, Livsmedelsverket

och barnvårdscentralen är den information som har störst påverkan på föräldrarnas val av mat och dryck.

Mindre effekt har information från förskolan, skolan och medierna och minst effekt har föräldrar och vänner.

- 80 procent av föräldrarna är nöjda med maten i förskola och skola. Men 35 procent av föräldrarna till 11–15-åringar är missnöjda. De försöker dock inte i någon större utsträckning påverka skolmaten.
- Drygt 40 procent av för-

äldrarna tycker inte att de kan påverka sina barns kostvanor så som de önskar. Högutbildade tycker detta i något större utsträckning.

- Mer än hälften av 11–15-åringarna får använda sina fickpengar som de vill, det vill säga på godis med mera. Omkring 30 procent har restriktioner vad gäller att använda pengarna på godis.
- 85 procent av föräldrarna anser att barn idag konsumerar mer godis, läsk och sötsaker än vad de själva gjorde

En femtedel av barnen i Europa är överviktiga

Alla delar av samhället måste samverka i kampen mot fetmaepidemin, men folkhälsoministrarna ska spela en ledande roll.

Detta slår Sveriges folkhälsominister Maria Larsson och hennes europeiska kolleger fast i deklARATIONEN »European Charter on Counteracting Obesity« som antogs vid Världshälsoorganisationens europeiska ministerkonferens i Istanbul i november 2006.

Deklarationen lägger särskild tonvikt på fetma hos barn och unga.

Målet är att inom 4–5 år ha nått synliga framgångar bland barn och ungdomar, och senast 2015 ska trenden ha vänt.

Enligt WHO-deklarationen är en femtedel av barnen i Europa överviktiga och av dessa är en tredjedel feta. De löper större risk för att drabbas av typ 2-diabetes, högt blodtryck, sömnstörningar, psykosociala problem och förkortad livslängd. Man räknar med att en tiondel av alla barn lider av fetma år 2010.

Uppåt 6 procent av sjukvårdskostnaderna i Europa an-

■ I WHO-deklarationen rekommenderas bland annat följande aktiviteter:

- Minskad marknadsföring av vissa livsmedel särskilt gentemot barn.
- Amning.
- Ökad tillgänglighet till nyttigt mat.
- Ekonomiska drivkrafter för att minska mängden salt, socker och fett i livsmedel.
- Hälsosam mat i förskolor, skolor och på arbetsplatser.
- Underlätta cykling och promenad genom stadsplanering.
- Kostutbildning i skolorna.
- Fri frukt i skolorna.
- Uppmuntra barn att gå till skolan.

vänds för att behandla sjukdomar kopplade till fetma hos vuxna. Och 10–13 procent av dödligheten är kopplad till fetma, enligt deklARATIONEN.

I Sverige är omkring 14–23 procent av barnen överviktiga och 1–4 procent feta, enligt olika lokala studier och Folkhälsoinstitutets folkhälso-politiska rapport 2005. En av studierna visar att övervikten bland skolbarn i Umeå har fördubblats sedan mitten av

En fjärdedel av svenska barns energiintag kommer från godis, läsk, snacks och bakverk, enligt Livsmedelsverket kostundersökning Riksmaten – barn 2003.

1980-talet och fetma har ökat fem gånger.

En fjärdedel av svenska barns energiintag kommer från godis, läsk, snacks och bakverk, enligt Livsmedelsverket kostundersökning »Riksmaten – barn 2003«.

Enligt SBU-rapporten »Förebyggande åtgärder mot fetma 2004« så går det att minska viktökning och fetmautveckling bland barn och ungdomar genom skolbaserade åtgärder. Däremot kan det vara svårt att åstadkomma livsstilsförändringar hos barn om inte också hemmiljö, fritid och resten av samhället medverkar. ■

Läs WHO-deklarationen: <http://www.euro.who.int/obesity>. Se även LT nr 49/2006, sidan 3958.

Allvarliga brister i ekonomistyrning vid Lundasjukhus

200 miljoner kronor i underskott vid den medicinska fakulteten vid Universitetssjukhuset i Lund. Nu kommer kritiken. En konsultrapport visar omfattande brister i den ekonomiska revisionen.

Sedan början av 2000-talet har fakulteten kämpat mot ständiga minusresultat som lett fram till ett gigantiskt underskott. I veckan presenterade revisorerna resultatet av den utredning som pågått kring sjukhusets ekonomiarbete. Den innehåller hård kritik mot ekonomistyrningen, bland annat dålig information till verksamhetschefer, otillräckliga rutiner för uppföljning på mindre enheter och bristande kompetens hos de som hanterat ekonomin.

Detta har lett till »bristande transparens« menar revisorerna.

Dekanus Bo Ahrén lovar nu åtgärder för att få en bättre ekonomisk kontroll. ■

Landstinget i Stockholm satsar på klinisk forskning

Stockholms läns landsting är Sveriges näst största finansierare av medicinsk forskning bland landstingen. Under 2007–2009 har cirka 320 miljoner kronor beviljats till klinisk forskning. Det rör sig om anslag till både klinisk och preklinisk forskning, menar Thorbjörn Ekström, chef för forsknings- och utvecklingskansliet.

– För oss är det viktigt att bedriva patientnära forskning som man direkt kan implementera i det kliniska arbetet. Det ligger i vårt egenintresse, säger Ekström.

Finns det andra orsaker till att ni satsar på sådan forskning?

– Det har varit lite av en tradition hos oss och vi har ett nära samarbete med Karolinska institutet. Enligt den nya reviderade Hälso- och sjukvårdslagen är landstingen också skyldiga att bedriva klinisk forskning, säger Ekström.

Anslagen i landstinget går exempelvis till projekt om smärta och läkning, förekomst av psykos och genetiska studier av medfödda kromosomarrangemang. ■

vårdprofessioner

Foto: Pressens Bild

80 procent av föräldrarna är nöjda med maten i förskola och skola.

som barn. Orsakerna till detta tror föräldrarna är förändrad livsstil, marknadsföring och reklam samt föräldrars tidsbrist. Av dem som ser en ök-

ning är nästan lika många oroade över den ökade konsumtionen.

• Närmare 90 procent av föräldrarna anser att kost och motion är lika viktiga faktorer för deras barns hälsa såväl nu som i framtiden.

• Föräldrarna vill ha mer information om näringslära och hälsosam mat, förbud mot läsk och godis i skolan, obligatorisk daglig fysisk aktivitet i skolan samt ökad reglering av reklam för onyttig mat riktad till barn.

De vill ha bort försäljning av läsk och godis i kassalinjen i matvarubutiken, men en speciell skatt för godis och läsk vill de flesta inte ha.

Hela enkäten ska presenteras på konferensen i Stockholm den 23 januari. Läs även förbundens debattartikel i DN den 12 december 2006, <http://www.dn.se>.

Läs mer om barnfetma på sidorna 108 och 138 i detta nummer. ■